

ACC. N:R. M. 9330 : 1-21.

Landskap: Halland Upptecknat av: Anna Britz Sjöström
 Härad: Halmstad Adress: Tuleg. 36 Sundbyberg
 Socken: _____ Berättat av: fiskaren Anders Gäck
 Uppteckningsår: 1944 Född år 1865 i Via, (Skåne)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Småland?

Lunchill:

Fisket på 1890-talet	sid. 1-6	Namnet Gäck	sid. 15
Förgägar	" 6	Eknamn på staden	" 16
Fiskare i grannskapet	" 6-7	Stadens vapen	" 16
Hamnen	" 7-9	Jul	" 16
Stränga vintar	" 9	Påskeldar	" 17
Annet arbete	" 10	Slå katten ut hamnen	" 17-18
Fackorganisationer	" 10-11	Risning	" 19
Sibirien	" 11	Klock gumma	" 19
Marknad	" 12-13	Smeden i Loholm	" 19-20
Zigenare	" 13	Klock gubbe	" 20-21
Kungsbrök	" 13-14	Kungsbrökgumman	" 21
"Springar"	" 14-15	Flygande holländaren	" 21
Eknamn	" 15		

Fisket på 1890-talet.

Det var mest småbåtar då. Jag var 20 år när vi kom hit. Nisse Springaren hade båt. Det var far och jag och en annan fiskekarl. Vi fick betalt av hushållningssällskapet i tre år 3000 kr. 1000 kr. per man.* Det var för att vi kom hit. Di fiskade inte med vatten - rump - i båtarna. Vi skulle lära dom det, att behålla fisken levande. Det fanns väl tre eller fyra små båtlag. Di var på Söder. Vi kom iland varje kväll. Ett par mil utom var vi: vid Tylön. Nu har fisket gått tillbaka igen. Det är bohuslämmingar, som ligger här nu. Nu drivs det i stekt. Om vintern var det torrk och kalja. Det var

* allt som allt.

med bakar. En rommare var det röspette-
garn. Di fick vi röspetter! Man sälde på
femman - fem åt gängen - di störste fick man
1kr. för, andra sort 75öre, 50öre tredje sort
det var röspetter.

Torsken sälde man styckvis, stor torsk en
krona. Skumma sälde fisk jäls på beget
Kolja kunde kosta 7öre kg. Det var gott om
fisk. En kärva full a spätter, det var bra,
lychte man.

- 85 var det vi kom hit.

Vi räknade alltid på tjag med fisken. Det
var bra om man fick 20-25 tjag. Nu räknar
di på kg. Men det behöver inte bli mer fisk
för det, fast det låter mer.

30 kr. i veckan, det var överdåligt. Det bästa
var i Jävla högsommaren. Då lå vi ut
brenn i midsommaren. Det hjälpte oss 'at.
Det var mycket lät för.

10-20 kr. i veckan, det var den vanliga för-
hållanden. Man följde inte så mycket gån,
men de blev fort slitna. Jag har utav
de gamla garnen än, de kostar ju 20 kr. för
nu kostar de väl 50.

Så lå vi nere i Varberg och fiska vill.

Den sålde vi för en kr. Valen.

En gång var det tre stycken som gick bänk
de var ute och drog fiskebåtar. De följde
i närheten av Tylön, var ute med Kristians
Johan.

Det var inte så mycket bebyggt. Här var järn-
bruk på "Slottsören", som de kallade'at.
4 stycken lotisar bodde här på Söder. De
hade utvik förr här på dragvägen dorbacken
som de säger, men den skogen har växt opp
kunde de inte se över den.

Den gamla fyrén står den då i då är. En
röd fyr, den hade rött sken. De kallade han
Tybör (Efter en som hette Tyberg.). Det var
när skänningarna var här och muddrade opp
hamnen.

Vi hade inga göbodar här, men nu har de.
Vi var tre på var bit, fyra när man fick
vill. Det var Springaren och Kristian
och vi och ett lag tre, vi var en 12-15

personer. - Vi gick opp kl. fyra, och fem var
vi klara, och kom ilånn och elva. En ha-
de bara smörgåsar och en flaska mjölk med
sig, men det försä, så det var inte mycket idé
att ta' med något, man fick när man kom hem.
- Det var en liten, öppen bit, när man skulle
färd om igen, så fick en bara vända på sig, så
liten var han. Och kallt var det! Men inte var
det tal om att färd, inte, man arbetar med hän-
der och fötter. - 85 byggde de ut Vigbytaia, skul-
le gena för hamnen, så. I Nissan var färsk (fäsk)-
vatten, så Saltvattensfischen drog, när den kom opp där,
så satte vi ryssor på Vigbytaia och höll den
levande där.
Många skänsfiskare kom hit.
Vi hade nog och göra på sjön. Vinnarna

fick böta garn.

Torgdagar.

Det kom mycket med bönder på torgdagarna. Vi sålde fisken gälvande. Man brukade stå på torget. Det var onsdag och torsdag.

Fiskare i grannskapet.

I Söndrum här var det också fiskare. De hade lite' jobruk och. De sålde på torget. Gummorna kom med sin fisk i kassar. Det var gäng på tre-fyra i var bit, i små snipor. De (från Söndrum) regla' in till kajen och sålde sin fisk där. Å, ibland var det "ill i mäsen", härlingarna var färdiga (Söndrumsgummorna och stads-

Mycket m^ånga b^åtar, 100-tal, di m^åtte ligga
p^å v^ånn^{en}. - Di' hade vi regl.
Om v^ånn^{en} sto' di stilla, b^åtarne. Bj^ål-
kar l^åssades ut, di store' fartygen l^åss^{as}
prop^{er}. Di kom hit ve julatid me Koko fr^{ån}
England. Skutorna l^åg h^{är} te ungef^{är} 1
mars. Di to' di prop^{er} med te gruvorna.
Det gj^orde v^ånn^{en} alla skutor, som k^orde
te Halmstad.
Alla sm^åfartyg g^ått p^å Tyskland. Di s^ålde
bj^ålkar te Tyskland och Danmark. och to'
s^ålt med te b^åks te S^åve och N^åve
Di l^ågke hade lyckegods. Vi regl^å fr^{ån}
Hamb^{urg} te H^åkingb^{org} och l^åss^{as} av, sen
te Landskrona och Malm^å, och det 'sista

ACC. N:R M. 9330:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

läsa' di av här och ts' gatsen med te
Hambör (Hamburg)

Plank och bänder Sheppa' di också ut.

Allt vike kom från Småland och Halland
Halmstadbolaget hade fina
båtar som gick på Lübeck - Halmstad - Kö-
penhamn. Di gick alltid, när det inte
var isförhinder.

Stänga vintar

85 Minns jag, det var stänga vintar
då. Det var tjock is, di hade så soligt
och äkte skridskor.

En gång var jag med när det to' 29 tim-
mar över Stora Rått.

fick böta garna.

Torgdagar.

Det kom mycket med bönder på torgdagar-
na. Vi sålde fisken gälvande. Mamma
brukade stå på torget. Det var onsdag
och torsdag.

Fiskare i grannskapet.

I Söndrum här var det också fiskare. De
hade lite' jusbuk och. De sålde på tor-
get. Gummorna kom med sin fisk i kä-
ror. Det var gång på tre-fyra i var
bit, i små snipor. De (från Söndrum)
segla' in till kajen och sålde sin fisk där
A, ibland var det "ill i väsen", källingarna
var färdiga (Söndrums-gummorna och stads-

fiskarnaas grummar kom inte riktigt överens.)
Di i Söndrum hade ju dö' fisk; om di
tog'en fredag och inte kom te föret frö-
ran lördag, så var den inte go' ska en ve-
ka allrahelst på sommaren. Huvudsaks
folket ville ju ha levande fisk och vä-
lig och sprattla' i kärrorna.

Hamnen.

Hamnen hade ungefär samma typ, som nu
men länge ut är den gjord bredare.
Di kunde di gå in med tolv-fotlon
fots djup, nu är det en panna på sju
meter. Vid den tiden låg där stora
fjell, backar, briggar, skutor. Det var

Mycket m^ånga bitar, 100-tal, di måtte ligga
"på v^ännan". - Di' hade vi regel.
Om v^ännarna sto' di stilla, bitarna. Bjäl-
kar l^ässades ut, di store' fartygen l^äss^a
prop^s. Di kom hit ve julatid me Koko från
England. Skutorna lig här te ungefär 1
m^åns. Di to' di prop^s med te gruvorna.
Det gick nästan alla skutor, som köpte
te Halvstäl.
Alla småfartyg gick på Tyskland. Di vilde
bjälkar te Tyskland och Danmark. och to'
salt med tebak te Sjöle och Norland
Di tyske hade lyckegods. Vi segla' från
Hamburg te Helsingör och l^äss^a av, sen
te Landskrona och Malmo, och det' sista

läsa' di av här och ts' gatsen med te
Hambör (Hamburg)

Plank och bänder Sheppa' di också ut.

Allt vike kom från Småland och Halland
Halmstadbolaget hade fina
båtar som gick på Lübeck - Halmstad - Kö-
penhamn. Di gick alltid, när det inte
var isförhinder.

Stänga vintar

85 Minns jag, det var Stänga vintar
då. Det var tjock is, di hade vi skidt
och äkte skridskor.

En gång var jag med när det ts' 29 tim-
mar över Stora Rilet.

Arbetsarbete.

Var fisket dåligt gick man och arbete
med kolen. Vi fick göra det för hand
med skovlar. Tänk mot nu nu gör det
vi lätt med maskin. Då kunde biten
komma in söndag eller måndag och blev
inte färdig förrän fredag.

Det var för himmars arbete - 25 öre i
timmen. Då för man inte! Inte alla
hade det, då fäste hade bättre.

Så kom då opp och opp efter hand. Då
fick ackordarbete, då fick då bättre.

Fackorganisationer.

Transportarbetarna börja och organisera sig

En fick inte gå under vad de bestämt. Det
blev 60 öre i timmen i stället för 25. Men
det var först på 1900-talet.

1897 skulle vi (fisharna) och bilda förening,
men det gick inte i lös. De var inte e-
niga och höll ihop. - Bäste man (väst shep-
paren) skulle ha 50 kr., timmerman och
"båsen" (bitsman) 60 kr. och inte kunna
35-40 kr. i månaden.

"Sibirien"

Vi kallat för Seberien på östra sidan.
Det var vil. 2 eller 3 hus. Det var trä-
gärdar och bjältegärdar, sheppsväret och

Marknad.

Marknaden, det var "helleda" alldeles. Stor-
marknad! Alla skulle se marknaden, tjä-
narna var fria. Karusell var det där.

Det mesta var vi ute, fiskarna måtte se
opp väten först. Det gick så fort den
där, vi hade båtton och komma se
marknaden.

Där var alla sorters klädesvaror och en
rydlig hop med karameller och röna
där stora med silkespapper och franser!
Det var tjuvsnickeri också på lilla torget.

Knaller var här också, jajaamen! En del gick
ikring i husen med och hade bara hästar
och häkter och ränt. Men de hade liana

varor och. - Här gick jude med. - Fisker-
na brukade hålla sig till Hishultagub-
arna. Di hade bra yllst: hällningar.
tröjor och vantar, hemmagjort, det var
religt material.

Figeneare.

Figeneare kom allt som oftast. Di höll till,
där det är Folkets park nu. Det var just
inget bråk.

Kungabruk.

Kung Oscar invigde Vigbytern, det var - 86,
i samma vecka di invigde Västern
Hälsingborg - Göteborg. - Det var så stilligt,
se han var ju så älskad. Det var så
flaggpynt på gatorna och gisslar var

det träs över gatorna. Di to' flögge och
ratte i förtiken. Det var i september, det
var många knektar här då. Vi var ju in-
te och ficka' med villanät hade vi
brättor och få opp dom och komma och
se kungen!

"Springaren"

Springaren han gick och plöjde se Stranilla
(ung. vid nuv. Tylösand). Ja, han var
väl bara pojke eller dräng då. Hjulbi-
tarna var med di förste bitarna. Så sig
han först rök långt borta och så kom bi-
ten, det var hos ifrån. Och han kastade
fömmar och träskor och allt och sprang
och stunta' i gäsgärdar och allt utan

bara sprang! Det var väl en mil tvärs över.
Han var så förvetsen di. Men biten måste
göra en stor vägg och när biten kom
te kajan var Springaren där. Det var väl
den förste bit här var. - Sen fick han
heta Springaren.

Öknamn.

Di hade öknamn nästan alla. En kalle'
di Sladderabbin.

Namnet Gäck.

Det är inte bismansnamn. Gäck det fick
farfar när han segla' på England. Di gjorde
om John te Gäck (: Jack), engelsmännen.

Öknamn på staden.

Di kalla'n "Närestad", Skänings. Bäs är
det samma som halan i Skåne.
Och vi säger di "Närestad".

Stadsens vapen.

Halvstad vapen är tre hävar, en stor e.
mellan och två små vid sidorna. (?)

Jul.

Vi hade julgran, det hade alla. Di köpte
den på torget. — Vi hade våra namn
på våra julhägar (Nä) Fiskarna gick in-
te i julottan, di skulle ut på Njön.

Pärkeldar.

Gick pärkeldar hade vi, riktigt gamla, nere ve rjön. Det var poligt det!
Gick di som var riktigt löstena gick te Prigst. Där kunde en se alla i om. vriden och på Hallandsåsen och nere Skine.

Slå katten ve tunnan.

Vi slo' katten ve tunnan (i Vri). Hade en tjär- eller villatunna och borrarde hål igenom och hängde den mellan två stölpas. Det var när jag var en 10-12 års pojke. Vi hade varsin stake och gick tunnan runt en gårdspå i på' och slo' ett slag var på tunnan te den

gick isönder, men vi hade spikat fast rib-
borna ibland, så vi fick gå många slag
innan den slo' i ett keas. Den som slo'
sista slaget var "kattakong". En gång
hade vi en levande katt i, först det
var förljudet, men pojkar...! Se vi var
utklädda med mask och ridår, det var
ju fastän vi ingen kunde se, vem det
det var fästlansöndag vi slo'. Och när di
slo' sista slaget och katten kom ut, var
han alldeles vild. Den katten såg vi
aldrig mer! — Di äldre - 20-åringar -
hade maskeradbäl efteråt.
Jo, nu kommer jag ihåg far sa', att di red
fär.

Risking

Risking har jag inte hört talas om hemma
i Vrå eller här.

Klok gumma.

Hemma var det en som kallades "Källan"
som kunde ställa te rätt. En häring
skulle bleka linne och bredd ut det. Då
försvann det. Men hon gick te Källan,
och hon ställde om så att människan
kom med väsen. Men sen måtte hon stå
där te Källan. Lät henne gå. (Vrå Sk.)

Smiden i Loholm.

Det var en smed i Loholm som kunde

små' ut i gona på folk. Han skulle akta sig
för den gubben.

Klok gubbe.

När de var på ön en gång kände far hur
det klla' på benet. Näja, han kom iland,
och de var benet svullet och dunt, så
de fick skära av stöveln. Men han lista
sig hem. De gick till en doktor, men han
kunde inget göra, så att de skulle fara
till lasarettet och amputera benet. Men
de gick till en klok gubbe. Han så, det
var nåt, som var lagt för far, som han
kommit att trampa på där före, på nå-
got här, som det var meningen, att mor
skulle trampa på istället för far. Mor

kunde ha fått se henne i en vattenspann,
men hon ville inte. Hon skulle inte kun-
na behärska sej, om hon mötte henne, sa
hon. (Vi, Sk.)

Kungsbackagumman.

Di for se en di kalla' Kungsbackagumman.
Hon hade salva för värk och vidant.
Hon hade ont av huvudvärk. Den lindrades

Flyggande holländaren.

Flyggande holländaren talade di om. Han
ryptes mest i dåligt väder. For rakt igen.
kom biten, sa di. Vid cap Gorda stopp
skulle han hindra, men nej, kunde vi
kunna, jag var inte se honom!